

1982

Göteborg

TRONDHEIMAR

(Feiar med vals)
frå Ringerike

M.M. $\text{♩} = 144-160$

OPPSTILLING Parvis i ring med samdanstak 2. Para står fritt i korleis dei vil stilla opp i høve til ringlina.

TAK For ledig hand: Når det høver i dansen, brukar både gut og jente hoftefeste med tommelen framover.
Samdanstak 2.

STEG Vals (STS/Ss), bytomfotsteg frå feiar (SSSs), gåsteg II (Ss), totaktssnu frå feiar, (SSSs SSSs), eintaktssnu frå feiar (Ss Ss).

Takt 1-8, 1-8 Vals i ring mot sola – (16 steg)
Gut og jente dansar 16 takter vals i ring mot sola. På 16. takta slepper dei taket og stoggar, guten med ryggen mot sentrum i ringen, og jenta beint imot han.

Takt 9-12 Parvis etter kvarandre i ring mot sola – 3 bytomfotsteg og 2 gåsteg
No tek gut og jente saman med det lette taket. Guten tek til med V foten og jenta med H og dei dansar 3 bytomfotsteg med vendingar i motsols lei. Dei snur mot kvarandre på 2 gåsteg med appellar. Det meste av snuinga kjem på fyrste steget, slik at det andre vert teke om lag på staden.

Takt 9-12 Parvis etter kvarandre i ring med sola – 3 bytomfotsteg og 2 gåsteg
Alle byter hand og dansar i medsolens lei. Guten tek til med H foten og jenta med V, og dei dansar 3 bytomfotsteg med vendingar. Så snur dei mot kvarandre på 2 gåsteg med appellar. Det meste av snuinga kjem på fyrste steget.

Takt 13-16 Totaktssnu – 4 bytomfotsteg
Eintaktssnu (8 gåsteg II)

No legg guten h. armen om livet til jenta, og ho legg v. handa på aksla hans samstundes som dei svingar 1/4 gong mot sola på 1 bytomfotsteg. Guten tek til med V foten. Han trør steget mest på staden med appell på fyrste trinnet. Jenta tek til med H foten.
Så tek dei samdanstak 2 og dansar totaktssnu, 3 bytomfotsteg rundt med sola. Dei held fram med eintaktssnu (8 gåsteg II) rundt med sola. Guten tek til med V foten, jenta med H. Dei fyrste 6 stega vert dansa på vanleg måte. På fyrste bøyninga i sjuande steget tek både gut og jente sats ved å bøya godt i knea, og på strekkinga hoppar jenta, og guten hjelper til med å lyfta henne slik at ho kjem høgt i veret. I det jenta hoppar, har dei kome om lag 3 1/2 gong rundt i snuen. Medan guten lyfter jenta, held han fram med snuinga ein halv gong til. På den måten kjem jenta ned att om lag på plassen sin ytst i ringen.

Ho held føtene rette og samla, og guten held att slik at ho kjem fint og stilt ned på golvet.

Para svingar heile tida rundt med sola, medan ringen sviv mot sola.

OPPLYSNINGAR

Denne dansen er første gongen prenta i Leikarvollen 1927:21, og der opplyser Klara Semb: «Denne gilde turdansen lærde eg av den gamle, Ringerik-spelemannen Tor Ødegaard i Vestfossen i vaar.» Klara Semb har eit lite portrett av Thor Ødegaard (1857–1938) i Leikarvollen 1926:227, sjå også Spelemannsbladet nr 5 1973. Han var av dei typiske flatbygdspelemennene. I yngre år hadde han spela i Hønefossmusikken, eit lite orkester som spela på storgardsballa rundt om på Ringerike, og han kjende godt til turdansspeling og turdansslåttar. Difor var han ein viktig hjelpar og ei god kjelde for Klara Semb.

I gamle notebøker og andre kjelder frå 1800-talet er Trondhjemmer eller Jamvel Bergenser vanlege parallelnamn på Feiar med vals, dvs. feiarmelodiar med eit tillegg av vals først eller sist. I desse kjeldene kjem valsen oftest til slutt. Som det går fram av musikkmerknaden, kalla Thor Ødegaard dansen for Trondhjemmer, og revisjonsnemnda har valt å ta det som utgangspunkt for hovudnemning i NF-tu. Det er berre musikken som er typisk feiar, dansen som er knytt til, er heilt atypisk, for den opphavlege feiaren var helst rekkjedans.

Under dansenedteikninga i Leikarvollen 1927:21 heiter det om den melodien som følger med (variant av NF-tu 66): «Denne varianten av tonen er upptekna etter spelemannen Ryen fraa Nordtrøndelag. Han kalla dansen «Feiar med vals». I ei gammal handskriven notebok fraa 1828 fraa Modum var dansen kalla «Trondhjemmar» og det same kalla Tor Ødegaard han. Truleg har folk utanfor Tredelag hatt det namnet paa han. Seinare skal det koma ein annan variant av tonen i «Leikarvollen» med to felor og klarinetsolo, upptekna av Tor Ødegaard.» Det er den siste varianten av tonen Klara Semb brukar i NF III 1952 og som er med her (nr. 62).

Halvfemtetur.
(Elmue.)

$\text{♩} = 100.$

1   2

3   4

5   6

$\text{♩} = 92.$

7   8   9   10

— 26 —

11   12   13   14

15   16   17   18

19   20   21   22

d. = 56.

23   24

25   26   27

28   29   30

Musik.

Forklaring.

Opstilling: Parvis i kreds, herren højre arm om damens liv, damens venstre hånd på herrens højre skulder.

Trin: Gangtrin, hurretrin, chassé, valsetrin og hopsatrin.

1-4   March modsols i kredsen, 16 gangtrin.

1-4   Vending modsols, march medsol i kredsen, 16 gangtrin (appel i vendingen).

5   Idet damen træder 1 skridt til venstre, træder herren 1 skridt ind foran damen med front mod hende. Dyb kompliment for hinanden.

6   Vending mod fremmed danser, dyb kompliment.

7-14   Almindelig fatning med fremmed danser, sving $2\frac{1}{2}$ omgang, 8 hurretrin.

7-14   Almindelig fatning med egen danser, sving 2 omgange, 8 hurretrin.

| : 15-22 : | Stående kæde som i Tækkemandens Tretur.

— 27 —

b) Hoppsteg mot eget par. Handfattning om i tur 1 b). Alla dansa hoppsteg mot eget par börjande med att isätta v. fot, varvid h. fot svänges något snett framåt åt v.; sedan steg på h. fot, medan v. fot svänges något snett framåt åt h. o.s.v. (1—8).

c) 1) Flickorna från linje 1 och gossarna från linje 2 gå över till motsatt sida räckande varandra h. hand och fattande motparets gosse, resp. flicka med dubbel handfattning, händerna nästan i axelhöjd, samt omdansa c. $\frac{1}{2}$ varv motsols och stanna på platsen till h. om den, med vilken man omdansat (9—12), varpå de återvända på samma sätt och omdansa motsols med eget par, till sina platser (13—16). Flickorna från linje 2 och gossarna från linje 1 dansa lika (9—16).

d) »Höger och vänster». Alla i linjerna 1 och 2 dansa kedja i en stor ring, börjande med h. hand åt eget par, varvid flickorna först gå medsols och gossarna motsols, tills de möta eget par, med vilket de dansa om c. ett varv medsols, samt återvända samma väg de kommit (9—16, 9—16). Om många par deltar i dansen är det lämpligast att 6 och 6 par dansa denna kedja och valsen i ring för sig. Om fler än 6 par deltar i en ring, måste musiken anpassas därefter.

e) Vals. = tur 1 d) (17—24, 17—24).

Dansordning.

Tur 1. a)	Stor ring med hoppsteg medsols o. motsols	1—8, 1—8
b)	Figuré med stampning och snurrning	9—16, 9—16
c)	Platsbyte med portar	9—16, 9—16
d)	Vals	17—24, 17—24
Tur 2.	a) Stor ring med hoppsteg medsols o. motsols	1—8, 1—8
b)	Hoppsteg mot eget par	1—8
c)	Lilla schen	9—16, 9—16
d)	Höger o. vänster (kedja $\frac{1}{2}$ varv o. tillbaka)	9—16, 9—16
e)	Vals	17—24, 17—24

Ovanbeskrivna dans är sammanställd efter olika varianter, tur 1 upptecknad av Yngvar Heikel 1917 efter Vilhelm Sandberg från Bromary, tur 2 som en kombination av varianter upptecknade av Y. Heikel i Tenala och Pojo. (Jämför nr 195—199 och 515 i VI B. Folkdanser.)

19. SKVALLER-ULLA. Kimito, Åboland.

Deltagare: Ett obestämt antal par. **Musik** sid. 12.

Uppställning: På två mot varandra vända linjer, flickorna i linjen till v. och gossarna i linjen till h. från fronten sett, linjerna ungefär 4 steg från varandra. Ledig hand i sidan.

Steg: Gångsteg, tå- och klacksteg samt figurering, som nedan beskrives.

Tå- och klackstegen dansas sålunda: Under vändning åt v. göres ett hopp på v. fot med v. täspetsen vänd åt v. samtidigt som h. fotens täspets isättes framåt från utgångsställningen sett. således mot paret, med täspetsen vänd åt v. Under ett hopp på v. fot och vändning framåt till utgångsställningen isättes

¹⁾ Denna danstur kallades i en del trakter »Lilla schen» av franska ordet chaîne (= kedja).

h. klack på lättet framför v. foten. Under följande takt tagas nävarand och klacksteg med v. fot under vändning åt h. och med hopp på h. fot.

a) Alla dansa 8 tå- och klacksteg på stället (1—8).

b) Alla figurera mot sitt par bytande plats på följande sätt med ledig fritt hängande. Räkna till 8 under 4 takter: De dansande taga steg snett framåt med v. och h. fot (räkna 1 och 2) och under ett hopp till v. fot sätta h. fot samtidigt framåt med sträckt knä och sträckt vrist (3), taga med h. fot ett steg rätt åt v. under helvändning motsols vändande ryggen åt motparten samt gå baklänges förbi varandra — v. sida mot v. — med tre steg på v., h. v. fot till varandras platser (5—7) och föra h. fot intill den v. (8) (takt 9). Detta upprepas, så att envar återkommer till egen plats (13—16).

Dansen upprepas från början.

Skvaller-Ulla. Tå- och klacksteg. — Foto Y. Heikel.

Dansordning.

Tå- och klacksteg	1—8
Övergång av och an	9—16

Beskrives såsom Hugo Dahl inövade dansen i Finska Folkdansens Vä 1901, bearbetad efter Finska Lekstugan, häfte I, av Anni Collan.

20. SEX BUSSAR. Tenala, Nyland.

Deltagare: Sex eller åtta par. **Musik** sid. 12.

Uppställning: På två mot varandra vända linjer, linjevis hand i hand yttersta med ledig hand i sidan, flickorna i linjen till v. från fronten sett, sarna i den andra. Sju stegs avstånd mellan linjerna.

Steg: Gång- och springsteg samt engelska, se sid. 15.

Tur 1. De dansande gå linjevis tre steg mot varandra börjande med v. flickorna niga och gossarna buga på 2:dra fjärdedelen av andra takten, v.

|| Krókaræll.

MUSIK

FORKLARING

- Opst: Parvis i ring, herren med bak mod ringens midje.
- 1- 2 Sidegångtrin til venstre og höjre (herren) til höjre og venstre (damen) Almindelig dansefatning.
- 3- 8 1 - 2 gentages tre gange.
- 9-16 Polka i ring medsol.
- 17-18 Klap to gange i egen hænder (17) pause (18).
- 19-21 Venstre armkrog, seks gångtrin i 1/1 ring på plads, begynde med höjre fod.
- 22-23 17 - 18 gentages.
- 24 - 26 19 - 21 gentages omvent, höjre armkrog og venstre fod.

19

|| KRÓKARÆLL

Polska. Efter Artur Lundberg, Hogdal. Uppt. av Ingvar Norman.

Polska. Efter Artur Lundberg, Hogdal. Uppt. av Ingvar Norman.

Rama från Hogdal-Lommeland Polkavariant

MUSIK: Spec. polkamelodi.

UPPBUDNING: Efter hand. Dansas parvis i ring, rörelseriktning motsols.

FATTNING: Gammal valsfattning.

STEG: Polkasteg och galoppsteg 2/4 takt.

Tur 1.

Med gammal valsfattning dansas polka med vridning med- eller motsols, (1—8, 1—8).

Polka. Efter Artur Lundberg, Hogdal. Uppt. av Ingvar Norman.

Tur 2.

Med sidsteg, kavaljeren vänster sida vänd inåt, dansas 8 takter diametralt över golvet (9—16), därefter, utan att vända, 8 takter tillbaka över golvet (9—16). Turerna dansas omväxlande till musikens slut.

UPPLYSNINGAR om dansen lämnade av riksspelmannen Artur Lundberg, 1901, Brehult, Hogdal och makarna Sigfrid, 1901, och Hildur Olsson, 1904, Käsen, Lommeland.

Upptecknad 1972 av Ingvar Norman, Säter.

61. Stolt Signild lader brygge og blande vin

(Stolt Signild)

a $\text{d} = 108$

Elsuba Jversen, Kvívík

Stolt Sig-nild la-der brygg-ge og blan-de vin-så favr da fal-der den rin; hun by-der sin

bro-der hjem til sig. Udi bryn-jer al - le.

- 1 Stolt Signild lader brygge og blande vin
så favr da falder den rin;
hun byder sin broder hjem til sig.
Udi brynjer alle.
- 2 Og de skænkte mjød, og de skænkte vin;
de skænkte sålænge, solen skinned.
- 3 Hendes broder og han ville ride hjem,
stolt Signild byder hannem følgesvende.
- 4 "Og hvad skal jeg med følgesvende?
mine fjender ere nu alle i senge."
- 5 Og der han kom foroven den by,
der mødte hannem hans fjender syv.
- 6 Og der han kom i tykken ris,
da blev han sine fjender vis.
- 7 "Jeg beder Eder, mine fjender, for Gud:
I lade mig blæse i forgylde ljud."
- 8 "Og du skal have vort minde dertil;
du blæs der udi, imedens du vil."
- 9 Han blæste i Ijud, han blæste så hart,
det hørte stolt Signild i sin gård.
- 10 Og han blæste i sin ljud sålænge,
det hørte stolt Signild i sin seng.
- 11 Stolt Signild råber over al sin gård;
"I lede mig ud min ganger grå."
- 18 Hun hug ihjel hans fjender syv;
så førte hun hannem levende til by.
- 19 Og havde de været to for en,
så favr da falder den rin;
hun havde givet dem dødsensmen.
Udi brynjer alle.

Optagelsesdato: a 13.10.1991. Jalt I optagelse.

Tekst: her fra D.K. og f., DgF nr. 185, Vedel III nr. 6.

Melodi: visen er kendt og brugt overalt på Færøerne, med nogenlunde konstant melodi, som er næsten lig vores nr. 62a.

Andre færøske varianter ses hos Thuren 1908 og hos Gr.N. 1923, nr. 185.

÷ DgF XI, ÷ Tillæg B til Stolt Signild-teksten.